De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**, Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut**, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 26 Augustus 1888. N°. 557.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden *f* **1.20.** Afzonderlijke nummers aan het Bureel **10** Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz en aan het Bureel, Warmoesstraat **106**, te Amsterdam.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels **90** Cent; voor elken regel meer **15** Cent Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen **10** Ct. per regel.

„Het ongoedertieren volk."

> Doe mij recht, o God! en twist Gij mijne twistzaak; bevrijd mij van het ongoedertieren volk, van den man des bedrogs en des onrechts.
> (Psalm 43 : 1.)

Er is, Gode zij lof, nog een kring op aarde van lieden, onder wie goedertierenheid gekend wordt; die zich ontfermen over een ellendige; die den hongerige niet zonder brood van hun deur wegzenden; die bij het zien van anderer smart zelven smart gevoelen; en het weenen met de weenenden verstaan. Engelen der vertroosting, die ge meest onder de geloovigen, maar toch ook onder de ongeloovigen vindt. Gevoeligen van ziel, in wie de toon van het menschelijk hart zijn weldadigen klank blijft geven. Soms te zeer enkel gevoelslieden, dat meer weekhartigheid, dan de geestkracht eener heilige liefde hen drijft. Maar toch ook in dien eenigszins ziekelijken vorm goedhartigen van inborst, die o, zooveel tranen gedroogd hebben, en te midden van het hebzuchtige en o, zoo zelfzuchtige leven u vaak met uw geslacht hebben verzoend.

Maar, helaas, zoo is de groote menigte niet. De gemeene lieden worden zelden diep geroerd. Bij het zien en het hooren van menschelijk lijden sluipt er even een trilling door hun gevoel. Vluchtig worden ze een enkel oogenblik bewogen. Maar dan heeft het ook uit. Tot een eigenlijke *aandoening* zelfs komt het maar hoogst zelden. En om zich anderer lijden *aan te trekken*, hebben ze het te druk; deden ze te veel teleurstelling ook in het medelijden op; en, wat ook iets zegt, hebben ze te zeer genoeg en te over aan hun eigen leed. En zoo ontwikkelen ze in hun ziel de ontferming niet. Het zoet der barmhartigheid is, o, zoo zelden en dan nog maar even en hoogst oppervlakkig door hen gesmaakt.

Toch is er nóg erger.

Er is ook een „*on*goedertieren volk" op aarde. Hardere naturen, die zelfs die eerste trilling van het medelijden niet kennen, en eer, in hun boos en bitter hart in anderer leed vermaak scheppen.

In den diepsten grond van hun hart ontevredenen met eigen lot, verbitterd tegen het leven om zich heen, is het hun een zoet der wrake voor de ziel, als het ook anderen tegenloopt en bij anderen de nood nog banger schreit. Het is of anderer schreiender smart hún lot een oogenblik met vriendelijker glans bestraalt.

En leedvermaak, vermaak in anderer lijden, is de sombere booze neiging van hun hart geworden.

Zóó bitter, dat ze drang in zich gevoelen, om als ze geen leed *zien*, leed te *veroorzaken*.

Geluk te *verstoren* is voor dit ongoedertieren volk zoet.

Een wonde open te rijten is hun wellust.

— —

Dan vooral geniet dit „ongoedertieren volk", als het zijn hatenden zin koelen kan aan wie voor den Heere koos.

Verlos mij van het „ongoedertieren volk!" klaagde de Psalmist in zijn zielsbenauwing, en nóch eer hij zong, nóch na zijn zang, is er ooit een ziel geweest, die voor God riep en voor Jehovah streed, of ze heeft aan de giftige pijlen van dit ongoedertieren volk ten mikpunt gediend.

Toen Noach zijn arke bouwde, heeft dat ongoedertieren volk hem met zijn spot en schimp vermoeid. Toen Lot nog in Sodom woonde, heeft dat ongoedertieren volk dezen rechtvaardige gekweld. Toen David voor Absalom vluchtte, heeft dat ongoedertieren volk van Jeruzalem hem nageroepen. Toen Israël naar Babylon toog, heeft dat ongoedertieren volk in Edom het staan beschimpen en het stof der aarde tegen hen opgewoeld. Toen Stefanus als eerste bloedgetuige stierf, heeft dat ongoedertieren volk de steenen op zijn lijk opgehoopt. En toen de Man van smarten zijn kruis naar Golgotha's heuvel sleepte, heeft datzelfde ongoedertieren volk geroepen: „Zijn bloed kome over ons en onze kinderen"; en straks, nog terwijl hij den bangen doodstrijd streed, hem getergd met zijn duivelschen spot.

En gelijk het den Herder der schapen gegaan is, zoo ook is het den schapen zijner kudde vergaan.

Lees maar wat de historie, vooral de historie der martelaren, u van de wreedheid van dat ongoedertieren volk weet te verhalen.

En nog, ga maar rond onder Gods volk in onze steden en dorpen, en altoos weer zult ge het droef verhaal beluisteren van de hardheid van hart, waarmeê dat ongoedertieren volk zijn verblinde bitterheid aan de sekte van den Nazarener heeft gekoeld.

Zelfs onze kinderen weten daarvan.

Want datzelfde ongoedertieren volk zit ook op de schoolbanken, speelt ook de spelen der jeugd mede.

Och, waar ge aanklopt, in onze kazernen, op onze schepen, in onze kantoren, schier altoos is dat ongoedertieren volk er vertegenwoordigd, op krenking van wie voor Jezus kiezen dorst belust.

— —

En dat kán niet anders.

Het is en blijft Kaïn tegen Abel. De innerlijk ontevredenen van hart, die, bewust of onbewust, door bittere vijandschap tegen den Heere onzen God gedreven worden, en nu ze God zelf niet deren kunnen, Hem pogen te treffen in den man, in de vrouw, in het kind, dat durft opkomen voor zijn naam.

Voor een beest, dat lijdt, zullen zulke lieden nog een meewarig oog hebben; voor dieven en moordenaars sullen ze het verblijf in den kerker nog zacht zoeken te maken; voor gewonden in den krijg zullen ze het Roode kruis nog om den arm spelden; alleen maar voor de gekenden des Heeren kennen ze geen ontferming. Tegen hen spitst al hun ongoedertierenheid zich op het uiterste.

Dan huwt zich hun wreede zucht naar leedvermaak aan hun vijandschap tegen het heilige. En zoo vlamt in hen op die diep goddelooze haat, die er in geniet, om een Abel, een Lot, en Stefanus te krenken en zeer te doen. En dan gaat het, al naar de tijden zijn, tot moord toe, of het blijft bij kwetsing, kwelling, grieving, terging, om maar zeer te doen en, kan het, schade te berokkenen in eer en naam en goed.

Dan woedt er hartstocht in dit ongoedertieren volk.

Een hartstocht, die pas verzadigd, straks opnieuw om voedsel vraagt, en eigenlijk nooit verzadigd, nu reeds zestig eeuwen gebrand heeft, van Kaïns nijd tot op den schimp, waaraan thans nog 's Heeren volk is blootgesteld.

Dit is een plage voor Gods volk. Een levensplaag, die hen vervolgt tot aan hun graf, en die soms na hun dood, nog knaagt aan hun nagedachtenis.

Een plage door menschen ons aangedaan, maar die komt uit Gods hand. Door Hem over ons beschikt. In zijn wijsheid voor ons noodig gekeurd.

En de vrage is maar, hoe 's Heeren volk onder dien druk van het ongoedertieren volk verkeert.

Het mag er tegen bidden. De Psalmist zelf gaat er in voor: Heere, verlos mij van het ongoedertieren volk! En wee u, zoo ge er ongevoelig voor wordt, en zoo uw ziel er zich tegen afstompt.

Maar wat niet mag is, dat ge er bitter tegen in zoudt worden. Wat zonde voor God zou zijn, is, als ge er *zelf* ongoedertieren door wierdt, om leedvermaak in de smarten dier boozen te hebben.

De tegenstelling moet altoos blijven: *zij* het *on*goedertieren, maar *gij* het *goedertieren* volk.

Als dan uw vijand hongert, spijst hem; zoo hij weent, vertroost hem.

Het kind moet het beeld zijns vaders dragen. En Hij, onze Vader in de hemelen, is de ondoorgrondelijke in eeuwige ontfermingen.

In ontfermingen, immers ondoorgrondelijk niet het minst ook over u.

KUYPER.

De Synode te Assen.

Het belangrijkste, dat op de Synode der Christ. Geref. broederen dezer dagen te Assen ter verhandeling kwam, was ongetwijfeld de vereeniging met de doleerende kerken, een punt 'twelk, gelijk de voorzitter opmerkte, oorzaak was, dat heel het land op deze Synode het oog richtte.

Drie dagen lang is over die vereeniging gehandeld, tot Vrijdagavond een beslissing viel. Er werden vijf voorstellen ingediend. Ze luidden aldus:

Voorstel BAVINCK. *Overgenomen door Doorn.*

De Synode der Christ. Geref. Kerk in Nederland:

a. vaststaande in de overtuiging, dat de scheiding van 1834 een werk Gods is;

b. geloovende, dat het roeping en plicht is van alle geloovigen om zich af te scheiden van het Ned. Herv. Kerkgenootschap, gelijk het sedert 1816 bestaat;

c. met blijdschap opmerkende, dat zulk een scheiding van het Ned. Herv. Kerkgenootschap ook in de Doleantie van 1886 tot stand is gekomen;

d. echter tevens erkennende, dat zulk eene scheiding niet uit- maar veeleer insluit eene roeping tegenover hen, die mede door onze schuld met de scheiding van 1834 en de Doleantie van 1886 tot dusver niet medegingen;

e. overwegende, dat het verschil in beschouwing en behandeling van de nietmedegaande leden en het daarmeê samenhangend verschil in methode van reformatie geen verhindering mag wezen voor de Kerkelijke vereeniging;

besluit ten aanzien van het eerste der door den Voorzitter aan de orde gestelde zaken, dat geen overwegende bezwaren het onderhandelen over de vereeniging verhinderen.

Voorstel BEUKER.

Overwegende, dat de Ned. Geref. Kerken in Belijdenis, Kerkenordening en Liturgie volkomen met ons overeenstemmen, zijn we tot vereeniging met deze Kerken ten volle bereid, wanneer zij, wat dit eerste punt van behandeling betreft, slechts het navolgende verklaren:

1°. Dat zij (de Doleerenden) in gehoorzaamheid aan 's Heeren Woord en in overeenstemming met art. 27—29 onzer Belijdenis, met het Ned. Herv. Kerkgenootschap, zooals het sedert 1816 met zijne organisatie, besturen en reglementen bestaat, volzomen gebroken hebben.

2°. Dat zij de afscheiding van gemeld genootschap, zooals ze in 1834 plaats had, erkennen als geschied te zijn in gehoorzaamheid aan en in overeenstemming met Gods Woord, en daarmede ook de plaatselijke gemeenten der Chr. Geref. Kerk als wettige openbaring van het lichaam Christi.

3°. Dat zij niemand in hun lidmatenboeken inschrijven, dan alleen de zoodanigen, die instemming met de Geref. leer betuigd en onderwerping aan de kerkelijke tucht beloofd hebben.

4°. Dat zij geen attesten afgeven en aannemen dan van erkende kerken, die met de Synodale hiërarchie hebben gebroken.

5°. Dat zij geen gemeenten meer zullen organiseeren, daar, waar er reeds eene Chr Geref. Gemeente bestaat, tenzij de plaatselijke Kerkeraad en Gemeente van het Synodale tot het Geref. terrein overgaan.

Voorstel-VAN ANDEL.

De Synode, oordeelende dat de Ger. Kerk in Nederland zich na 1834 opnieuw heeft geopenbaard, acht het in verband tot art. 27—29 onzer Belijdenis de roeping der doleerende broeders om zich met deze Kerk te vereenigen en oordeelt dat het hare eigene roeping is, om hun den weg hiertoe te banen, voor zoover zulks zonder prijsgeving van de eenheid en orde der Kerk mogelijk is

Nader oordeelt de Synode, hoewel geenszins ontkennende, dat de eigenaardige verhouding der Doleerende Broederen tot de leden der plaatselijke, als Nederlandsch Hervormde bekend staande gemeenten, practische bezwaren met zich brengt in geval van hunne vereeniging met de door haar vertegenwoordigde Kerk;

nochtans gehoord hebbende de verklaring der Doleerende Broederen, nedergelegd in de Acte hunner voorloopige Synode:

dat zij zich ten volle van het Genootschap van 1816 hebben afgescheiden, en hoewel met de plaatselijke gemeenten zich kerkelijk één rekenende, nochtans slechts zulke leden tot de volle gemeenschap der Kerk toelaten, die hiertoe volgens belijdenis en wandel gerechtigd zijn;

overwegende verder, dat hunne eigenaardige verhouding tot de plaatselijke gemeenten niet geacht kan worden met de Gereformeerde beginselen in kennelijken strijd te zijn, en bedenkende, dat ook in onze Kerk te dezen opzichte verschil van practijk bestond en nog verschil van meening bestaat;

dat genoemde eigenaardigheid geen overwegend bezwaar oplevert om met genoemde Broederen in onderhandeling te treden over de voorgestelde vereeniging.

Voorstel-GISPEN.

Aangezien de gemeenten der Christelijke Gereformeerde Kerk van den beginne aan nooit zich hebben afgescheiden of willen afscheiden van de ware Kerk des Heeren, de Gereformeerde Kerk in ons land;

maar de Nederlandsche Hervormde Kerk, na de organisatie van 1816, noch als geheel gedacht, noch hare plaatselijke gemeenten erkenden of erkennen als de ware Kerk des Heeren, en er op dit punt nog verschil bestaat met de Nederduitsch Gereformeerde Kerken, zoo oordeelt de Synode, aan de eventueel te benoemen deputaten op te dragen, dat het van de zijde der Christelijke Gereformeerden eene behoefte is, dat:

de Ned. Gereformeerde broeders duidelijk verklaren art. 27—29 der Gel. Bel. in dien zin op te vatten, dat het de plicht der geloovigen in onzen tijd is zich af te scheiden zoowel van de plaatselijke Nederlandsche Hervormde Gemeente, wegens het gemis van de rechte forme der Kerk, als van het Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap in het algemeen.

Voorstel-LINDEBOOM. *Overgenomen door Bulens.*

De Synode, zich bewust van de onverbrekelijke eenheid in Christus met alle geloovigen, waar en in welke kerken en kringen ook verspreid,

stemt ten volle in met al wat de Ned. Ger. broederen in hun gewichtvol adres zeggen van de noodzakelijkheid van Godswege der kerkelijke eenheid van alle kinderen Gods, bijzonder die dezelfde belijdenis hebben verkregen.

't Is daarom haar biddend verlangen, dat spoedig de blijde ure aanbreke, waarin alle belijders der Geref. leer, ter plaatse en in geheel het land, zich als de ééne zelfde kerk openbare; en zij zelve acht het hare heilige roeping daartoe te doen al wat zij mag en kan.

Met blijdschap en dankbaarheid aan het verheerlijkt Hoofd der Gemeente begroet de Synode het heugelijk feit, dat Ned. Ger. broederen en kerken zich hebben losgemaakt van de organisatie van 1816, en nu tot kerkelijke eenheid begeeren te komen met de in 1834 door den Heere opnieuw geopenbaarde Geref. Kerk, in deze Synode vertegenwoordigd.

Tot eene ware, ongedeelde vereeniging acht de Synode het echter noodig, dat alle misverstand ophoude: door het verdwijnen van alle oorzaak en aanleiding tot de meening dat de »Ned. Ger. Kerken", in strijd met de Belijdenis, bijzonder met art. 28, zich plaatselijk nog ééne Kerk achten met degenen die niet van de Kerk zijn.

Daarom noodigt zij de »voorloopige Synode" van Ned. Geref. Kerken uit, met al den drang der liefde Christi:

zich één te verklaren met deze Synode in de overtuiging, dat het roeping is van allen die de belijdenis der Geref. Kerk als de hunne erkennen, »zich áf te scheiden van degenen die niet van de Kerk, zijn, en zich te voegen tot deze Vergadering (de ware Geref. Kerk) hetzij op wat plaats God ze gesteld heeft"; en *dienvolgens* zich los te maken van alle »kerkelijk samenleven" met het Ned. Herv. Kerkgenootschap in zijn geheel en met alle deszelfs plaatselijke gemeenten; dewijl deze alle, ook al mochten zij grootendeels of geheel bestaan uit belijders der Geref. leer, metterdaad de Koninklijke heerschappij van onzen Heere Jezus Christus moeten verloochenen, uit kracht van dat onchristelijk kerkverband.

De Synode, *eenheid van gevoelen te dezer zake uitgangspunt stellende, verklaart zich ten volle bereid tot onverwijlde onderhandeling:*

met de bede, dat de Heilige Geest ons weldra leide tot kerkelijke eenheid om één van hart en zin met alle macht te arbeiden tot vergadering van alle geloovigen, tot zoeken en redden van de afgedwaalde kinderen des Koninkrijks, en tot toebrenging van allen die den éénigen Naam ter Zaligheid nog niet kennen.

Bij stemming werd beslist, dat het voorstel-Beuker het eerst in eindstemming komen zou. Twee ingediende wijzigingen werden verworpen. Daarop kreeg het voorstel-Beuker 30 stemmen. Daarna waren, volgens afspraak, alle andere vervallen.

Aangaande het »Reglement van 1869" is uitgesproken, dat de Synode bezwaar heeft om van de bekendheid als Kerk bij de Overkeid afstand te doen, hoewel er ook onder de Chr. Geref. tegen het bestaande Reglement liezwaren zijn. Men zal trachten hieromtrent met de Dol. broeders tot overeenstemming te komen.

De behandeling van de »ineensmelting van plaatselijke Gemeenten, in verband met een plaatselijke Reglement en met de Kerkelijke Kas" is uitgesteld tot na de beslissing over het Alg. Reglement. (Naar *De Roeper.*)

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

OOSTERBEEK. Zondag 12 Augustus J.l. zijn de nieuwbenoemde kerkeraadsleden A. J. van Manen, Th. van den Brink, C. Vlaanderen en H. Vonk in hun ambt bevestigd. In de eerste kerkeraadsvergadering, Woensdag daaraanvolgende gehouden, werd aanstonds besloten, om voor geheel de plaatselijke Gereformeerde kerk met de synodale organisatie van 1816 te breken en terug te keeren tot

Is het kaartspel den Christen geoorloofd?

V.

De kerk is uit. De schare verlaat het bedehuis en verdeelt zich grootendeels in verschillende kleinere en grootere groepen, die rechts en links naar huis gaan of tot bezoek bij vriend en maag. Bijna allen hebben den mond vol van de preek. Hier hebt ge een groepje, dat lang niet tevreden is over het gehoorde. »Neen", roept er een uit, »daarvoor kom ik niet in de kerk". »Gij hebt gelijk, Bart", herneemt een ander. »Wat kan ons het kaartspel schelen? Ik heb nooit kaartenbladen in huis gehad en zou ook niet dulden, dat iemand der mijnen ze in huis bracht." »Ja," verzekert een derde, »ik heb ook niets aan de preek gehad. Ik zou liever over een geestelijke stof hebben hooren spreken. Daar heeft het hart meer aan." »Toch is het goed, dat de zaak van het kaartspel eens van den kansel is behandeld," merkte een vierde op. »Wie dieper ziet dan de oppervlakte des levens en de vrijheden der wereldsche menschen opmerkt, alsmede het perikel, waarin door hen somtijds ook veel vrome menschen gesteld worden, vreest voor de toekomst."

Een andere groep is diep verontwaardigd »over de preek. »Wie geeft aan Ds. De Frein het recht ons als goddeloozen te brandmerken, omdat wij kaartspelen?" zegt er een. »'t Is om ons bij de goê gemeente in een slecht daglicht te stellen." »'t Is ook," voegt een ander hierbij, »of het ons aan godsdienst en godzaligheid ontbreekt, omdat wij geen kwaad in het kaartspel zien." »Heeft u dan Ds. De Frein niet overtuigd van het ongeoorloofde des kaartspels?" vraagt zijn vriend. »Mij wel, al wil ik niet ontkennen, dat ik graag enkele punten nader zou willen bespreken." Eindelijk voegen wij ons bij een derde groep. Deze is blijkbaar niet ontsticht door het gehoorde. Integendeel, met instemming heeft zij geluisterd »Ik zou de preek nog weleens willen lezen", zeide een jongeling van goeden huize. »Daar weet ik geen raad op, Johan," antwoordde zijn vriend, »want Ds. De Frein schrijft zijn preeken niet geheel op papier, slechts enkele punten. Toen ik dit niet wist, heb ik hem eens om een preek gevraagd, maar hij kon mij niet helpen." »Toch zullen wij onzen zin kunnen krijgen, als wij naar mejuffrouw Cornelia Leydekker gaan. Ik heb haar in de kerk ijverig zien opschrijven, wat zij hoorde." Een dezer vrienden nam, bij het afscheid nemen, op zich mejuffrouw Leydekker om haar manuscript van de preek te vragen. Toen hij echter kwam bleek hem, dat hij al de eerste niet meer was, die op de welwillendheid der vrome jonkvrouw een beroep deed ter verkrijging der preek. Zij wees allen vriendelijk af met de opmerking, dat de vragers haar schrift niet zouden kunnen lezen, maar beloofde tevens, dat zij het opgeschrevene uit haar geheugen zou aanvullen, voorts aan Ds. De Frein verzoeken, dat Zijn Eerwaarde haar overgeschreven predikatie beliefde na te zien, om die onder zijn oog en met zijn consent te laten drukken, met approbatie der Eerwaarde classis van Walcheren. Binnen weinig maanden was de belofte vervuld, zoodat iedereen, die wilde, de preek bij zijn boekverkooper kon koopen en lezen. Velen maakten van deze gelegenheid gebruik, zoodat de rede, nog eer het jaar 1720 voorbij was, een tweeden druk beleefde. Dat zij niet onbesproken en onbeantwoord bleef, kunnen wij wel vermoeden. Meer dan één brochure voor en tegen de preek van Ds. De Frein verscheen in het licht. Ja, nog 50 jaren later in 1773, was zij zóó in trek, dat de boekverkooper David Baars te Utrecht haar voor de derde maal ter perse legde.

Op zekeren avond waren enkele vrienden bij elkaêr en viel het gesprek op het kaartspel. Een der aanwezigen vroeg, of het den Christen wel geoorloofd is, door *eenig* spel zich te vermaken. »Mij dunkt, dat we dit punt buiten dispuut kunnen laten," zeide een ander. »De Prediker zegt toch (Hoofdst. 3 : 14) met het oog hierop: »Alles heeft een bestemden tijd, en alle voornemen onder den hemel heeft zijn tijd. Er is een tijd om geboren te worden, en een tijd om te sterven; een tijd om te planten, en een tijd om het geplante uit te roeien. Een tijd om te dooden, en een tijd om te genezen; een tijd om af te breken en een tijd om te bouwen," en vooral dit: »Een tijd om te weenen, en een tijd om te lachen; een tijd om te kermen, en een tijd om op te springen." Ook mogen we, denk ik, Ps. 104 : 15 hierop toepassen: »En den wijn, die het hart des menschen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie; en het brood, dat het hart des menschen sterkt." „Gij kunt hierbij nog een woord van Paulus voegen, waar hij zegt: »Wij zijn in de wereld en leven met haar mede, doch zonder zonde", merkte een ander op. »Hoe heb ik het nu met u, waarde vriend?" vroeg een derde; »ik heb nog nooit den tekst, dien gij daar noemt, in den Bijbel gevonden. Paulus zegt wel: »deze wereld gebruiken, als niet misbruikende," maar deze woorden zeggen niets anders, dan dat wij een matig gebruik mogen maken van die dingen, welke de goedertierenheid Gods ons tot onze onderhouding en verkwikking geschonken heeft." »Maar welken regel moeten wij dan volgen bij het uitkiezen van spelen, die wel mogen plaats hebben en andere, welke ongeoorloofd zijn?" vroeg de eerste weer. »Wij mogen ons hierbij niet laten leiden door louter welgevallen," onderwees een oude van dagen, maar door de bepalingen daarvan, zoo niet in 't bijzonder, dan tenminste in het algemeen in de Heilige Schrift voorgesteld. Ik denk hierbij aan Paulus' woord Fil. 4 : 8 en 1 Cor. 10 : 30. Spelen dus, die dienen tot oefening des lichaams of des verstands, zijn geoorloofd. Daarentegen zijn die ongeoorloofd, welke het gebruik van het lot noodzakelijk maken, onverschillig of er minder of meer oefening des verstands mee gepaard gaat."

DE GAAV FORTMAN.